

4. Менчинская Н.А. Психология применения знаний к решению учебных задач / Н.А. Менчинская // Психология применения знаний к решению учебных задач. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1958. – 416 с.

5. Ройтман И.А. Методика преподавания черчения / И.А.Ройтман. – М.:Гуманит.изд.центр ВЛАДОС,2000. – 240с.

The article analyzed the possibility of optimizing the graphics of future mechanical engineers agricultural sector based diagnosis of spatial thinking.

Vocational training graphic, spatial thinking, types of image transformations, types of problems.

В статье проанализированы возможности оптимизации графической подготовки будущих инженеров-механиков аграрной отрасли на основе диагностики развития пространственного мышления.

Профессионально-графическая подготовка, пространственное мышление, виды графических преобразований, типология задач.

УДК 377.5.033

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

В.А. Кручек – кандидат педагогічних наук, доцент,
Г.В. Усова – магістрантка

Окреслено загальну характеристику навчальної дисципліни «Основи соціальної роботи», описано напрями вдосконалення методики викладання.

Соціальна робота, викладання, методика, соціальний педагог

Постановка проблеми в загальному вигляді. В умовах трансформації економіки України – переходу від командно-адміністративної до ринкової економіки, від державної власності до приватної, розвитку конкуренції й підприємництва, гостро постала проблема соціального захисту населення. Створення ринкової економіки супроводжується стрімким розшаруванням суспільства за матеріальним, соціальним статусами, все більш очевидною стає потреба у кваліфікованих спеціалістах, новітніх розробках в сфері соціальної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З проблем підготовки соціальних працівників особливої уваги заслуговують праці Л. Віннікової, Д. Годлевської, Н. Микитенко, О. Пічкара, Н. Собчак, у яких розглядається зміст та форми їх професійної підготовки. Проблеми системи методичної роботи відображені і в дослідженнях багатьох

інших науковців (Ю. Бабанський, А. Деминцев, О. Дубасенюк, С. Елканов, І. Жерносек, А. Іванченко, М. Касьяненко, В. Сухомлинський, М. Фіцула та ін.).

Метою статті є здійснення аналізу методики викладання дисципліни «Основи соціальної роботи» з метою вдосконалення елементів методичного комплексу.

Виклад основного матеріалу. Соціальна робота, як фахова діяльність, є взаємопов'язаною системою цінностей, теорії і практики, її місія полягає у наданні людям можливості якомога повніше розвивати власний потенціал, збагачувати своє життя та попереджувати виникнення дисфункцій [8].

Перш за все, соціальну роботу слід розглядати як самостійну науку, що має свій предмет, об'єкт, категоріальний апарат. Об'єктом її вивчення є процес регуляції поведінки соціальних груп і особистостей в суспільстві. Предметом соціальної роботи є закономірності, що зумовлюють характер і спрямованість розвитку соціальних процесів у суспільстві, їх динаміка під впливом різних факторів при захисті громадянських прав і свобод особистості в суспільстві [2].

На даний час професійна підготовка фахівців соціальної сфери в Україні передбачає багаторівневий характер освіти: допрофесійна, професійна, післядипломна, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів [5].

Професійна підготовка здійснюється у вищих навчальних закладах різних напрямів: університетах класичного профілю, педагогічних університетах, академіях, педагогічних, медичних, технічних, юридичних, економічних інститутах [4].

Навчальна дисципліна «Основи соціальної роботи» передбачає опанування теорії та методології соціальної роботи, психології і входить до програм підготовки майбутніх соціальних педагогів [3]. Метою дисципліни «Основи соціальної роботи» є формування сучасного мислення соціального робітника та системи спеціальних знань у галузі соціальної роботи, формування розуміння концептуальних основ системної соціальної роботи; набуття умінь аналізу і регулювання соціальної допомоги.

Предметом вивчення курсу з основ соціальної роботи є загальні закономірності, принципи функціонування та розвитку системи соціальної роботи [6]. Зміст програми спрямований на вивчення методології соціальної роботи з урахуванням принципів побудови основних моделей взаємозв'язку теорії і практики соціальної роботи, організаційних засад діяльності соціальних працівників як цілісного процесу формування професійного рівня їхніх соціальних знань і практичних навичок.

У системі підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра

соціальної роботи навчальна дисципліна «Основи соціальної роботи» є базовим предметом, сполучною ланкою до вивчення інших дисциплін, і в цьому полягає його специфіка. З одного боку, цей курс передбачає формування самостійної моделі усвідомлення соціальної роботи у всіх її проявах, з іншого — виступає як «пролог» до тих дисциплін навчального циклу, де певні теми будуть вивчатись більш глибоко і докладно. «Основи соціальної роботи» є теоретичною базою для поглибленого вивчення студентами таких спеціальних дисциплін як «Соціальна робота з дітьми і сім'ями», «Соціальна робота з організаціями та громадами», «Соціальна робота з громадами», "Актуальні проблеми соціального забезпечення", тощо.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен *знати* про розвиток соціальної роботи як професії: зарубіжний досвід, особливості в Україні; про складові професії: базові цінності, знання, вміння, навички; про етичні засади соціальної роботи; про ролі та функції соціального працівника; про теорії та знання в соціальній роботі; *уміти*: визначати професійні цінності та застосування їх на практиці; користуватися етичними принципами; теоретично обґрунтувати втручання.

За планами викладачів, усі аудиторні заняття розподілені між двома організаційними формами навчання – лекційними та практичними заняттями[1].

Лекція як провідна форма навчання у ВНЗ, формує основи для подальшого засвоєння студентами навчального матеріалу. Хоча досвід роботи вищої школи доводить, що усунення лекцій з вищої школи призводить до різкого зниження наукового рівня підготовки, певні науковці наводять аргументи проти класичної лекції:

1. лекція привчає до пасивного, некритичного сприйняття чужих думок, при цьому чим кращий лектор, тим більша вірогідність такого явища;

2. відвідування лекцій привчає до школярства і відбиває потяг до самостійних занять;

3. Студенти неоднаково сприймають лекційний матеріал, деякі записують слова лектора механічно, не усвідомлюючи і не аналізуючи їх [7].

Зазначене стосується і проведення класичних практичних занять. Їх недоліками є те, що вони привчають до механічного зубріння великої кількості матеріалу без його розуміння. Але, однозначно, виключення цих форм роботи в процесі вивчення курсу не є виходом з ситуації.

Зважаючи на дані обставини та з метою вдосконалення навчального процесу, нами були розроблені проблемна лекція з фрагментами лекції з заздалегідь запланованими помилками та семінар-конференція з елементами групової роботи.

Суть проблемної лекції полягає в тому, що викладач на початку і по ходу викладу навчального матеріалу створює проблемні ситуації і стимулює слухачів до їх аналізу. Вирішуючи суперечності, закладені в проблемних ситуаціях, студенти самостійно можуть прийти до тих висновків, які викладач повинен повідомити в якості нових знань. При цьому викладач, використовуючи певні методичні прийоми включення слухачів у спілкування, ніби змушує, «підштовхує» їх до пошуку правильного розв'язання проблеми. На проблемній лекції студент перебуває в соціально активній позиції, особливо коли вона йде у формі живого діалогу. Він висловлює свою позицію, ставить питання, знаходить відповіді та подає їх на суд всієї аудиторії [9].

Лекція з заздалегідь запланованими помилками також називається «лекція-провокація». На такій лекції особливого значення набуває вміння слухачів оперативно аналізувати інформацію, орієнтуватися в ній і оцінювати. Вона виконує не тільки стимулюючу, але й контрольну функцію, оскільки дозволяє викладачеві оцінити рівень засвоєння попереднього матеріалу, а слухачам - перевірити себе та продемонструвати своє знання дисципліни, вміння орієнтуватися в її змісті [7].

До семінарів-конференцій студенти завчасно готують доповіді, згодом виступають з ними, відповідають на запитання своїх колег.

Нами було розроблена анкета та проведено опитування, спрямоване на отримання інформації щодо загального враження студентів стосовно роботи викладача і змісту курсу «Основи соціальної роботи». Анкета складалась з 24 питань (окрім загальних), які можна розділити на наступні блоки:

- Блок 1. Загальна задоволеність (Питання: 1 — 4);
- Блок 2. Задоволеність процесом викладання дисципліни (Питання: 5-7);
- Блок 3. Задоволеність роботою викладача (Питання: 8-13);
- Блок 4. Задоволеність процесом навчання (Питання: 14 — 17)
- Блок 5. Задоволеність окремими заняттями (Питання: 18 — 24).

Таблиця 1

Результати опитування студентів
(середні оцінки за блоками питань)

Загальна задоволеність	Задоволеність процесом викладання дисципліни	Задоволеність роботою викладача	Задоволеність процесом навчання	Задоволеність лекційними заняттями	Задоволеність практичними заняттями
5,782	5,8387	5,8172	6,0967	7,4032	7,4946

Питання 18-21 останнього блоку стосувались проведеної проблемної лекції, а питання 22-24 – практичного заняття у вигляді семінару-конференції. Усі питання сформульовані в стверджувальній формі, варіантам відповідей відповідали бали від 1 до 9, при цьому бали від 1 до 5 вказують на негативну оцінку, а вище 5 – на позитивну.

За результатами аналізу середніх показників можна зробити висновок, що в більшості студентів спостерігається незначна задоволеність як процесом навчання, викладання, так і діяльністю викладача, але потрібно зазначити, що і негативних відповідей небагато. За блоком питань стосовно задоволеності окремими заняттями чітко простежуються вищі оцінки реалізації нестандартних підходів до викладання, більшість студентів вважає, що представлення інформації в такому вигляді допомагає їм зрозуміти матеріал та готуватись до оцінювання. В усіх студентів показники задоволення окремими заняттями вищі за показники в загальних блоках: бали блоку 5_1 вище від блоку 4 на 22%, від блоків 1 та 3 на 28%, від блоку 2 на 27%; бали блоку 5_2 відповідно вище від блоків 1 та 3 на 29%, від блоку 2 на 28% та від блоку 4 на 23%.

Висновки. Дані опитування студентів свідчать про їхню зацікавленість у нестандартних формах проведення занять, особливо тих, де вони можуть вільно висловити свою думку, обмінятись знаннями та власним досвідом з однокурсниками, аргументувати власні твердження. Зазначимо необхідність в акцентуванні уваги на активних методах навчання (проблемне навчання, семінари-конференції).

Результати нашого дослідження не вичерпують усіх аспектів означеної проблеми й потребують подальшого вивчення особливостей методики викладання споріднених дисциплін.

Список використаних джерел:

1. Вступ до практичної соціальної роботи (на прикладі вивчення досвіду України та Канади): Навчальний посібник для студентів спеціальності «Соціальна робота» ВНЗ./ Л.Є. Клос, Н.О. Микитенко; Нац. Ун-т «Львівська політехніка» - Л., 2005 — 135 с.
2. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. — К.: Академвидав, 2005. - с. 300.
3. Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. І. Полтавця. — К.: КМ Академія, 2000. — С. 5
4. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. Курс лекцій / Поліщук В.А., Янкович О.І. - ТДПУ, Тернопіль, 2009.- 256 с.
5. Мигович, Іван. Соціальна робота - навчальна дисципліна та сфера діяльності / І. Мигович. - С.41-43.
6. Основи соціальної роботи: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.Ф. Басов, М.В. Басова, О.Н. Безсонова; під ред. Н.Ф. Басова. 3-тє вид., Испр. - М.: «Академія», 2007. - 288 с.

7. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / Кузьмінський А.І. - К.: Знання, 2005.- 486 с.
8. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. — К.: Наук, світ, 2003. — С. 6—38.
9. Сухова Н.А. Проблемна лекція - один із методів розвитку творчого мислення студентів [Електронний ресурс].—Режим доступу до статті: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/24208/
10. Тюття Л.Т., Іванова І.Б. Т98 Соціальна робота: теорія і практика: Навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2008. — 574 с.

В статтє очерчена обща характеристика учебной дисциплины «Основы социальной работы», описаны направления усовершенствования методики преподавания.

Соціальна робота, преподавание, методика, соціальний педагог

The article outlines the general characteristics of the course «Fundamentals of Social Work» based on the survey identified areas of existing adjustment methods of teaching discipline.

Social work, teaching, methodology, social worker

УДК 348.147:811.111

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Л.Р. Данькевич, старший викладач

Н.Ю. Ямнич, старший викладач

Розглянуто різні аспекти застосування методу аналізу конкретних прикладів у викладанні англійської мови професійного спрямування; проаналізовано причини введення «case studies» у методику навчання іноземної мови; розроблено підходи до вибору ситуацій і змісту завдань; визначено структурування видів діяльності, а також запропоновано методи їх оцінювання.

Кейс-метод, аналіз ситуації, оцінювання, комунікативно-діяльнісний підхід, професійна орієнтація, моделювання, творчий потенціал, рефлексія

Постановка проблеми в загальному вигляді. В останні десятиліття лінгводидактика, як західна, так і вітчизняна, у курсі викладання іноземної мови з метою професійного спілкування з успіхом застосовує кейс-метод в різних напрямках освіти, таких як бізнес, управління, соціологія, правознавство, медицина, інженерні спеціальності. Розповсюдження методу навчання іноземної мови за допомогою «case studies» (цільове дослідження; дослідження на